

Lublin, 12 maja 2015r.

Prof. dr hab. n. o zdr. Marta Makara-Studzińska
Kierownik Zakładu Psychologii Stosowanej
II Wydział Lekarski z Oddziałem Anglojęzycznym
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
Ul. Chodźki 15; 20-093 Lublin
e-mail:marta.makara-studzinska@umlub.pl

Ocena rozprawy doktorskiej lek. med. Pawła Rodzińskiego
pt. „, Redukcja myśli samobójczych w toku intensywnej psychoterapii u
pacjentów z zaburzeniami nerwicowymi, behawiornymi lub zaburzeniami
osobowości“.

Promotor: dr hab.n.med. Krzysztof Rutkowski prof .UJ

Myśli samobójcze są objawem psychopatologicznym definiowanym jako
występowanie u danej osoby myśli związanych z chęcią odebrania sobie życia.

Chęć odebrania sobie życia może mieć różne nasilenie, począwszy od zwiennych myśli
samobójczych bez tendencji do ich realizacji (bez tendencji samobójczych) aż po myśli
samobójcze, którym towarzyszy plan samobójczy z ugruntowanym i silnym zamiarem jego
realizacji.

Najczęściej myśli samobójcze spotyka się w przebiegu zaburzeń psychicznych takich
jak: zaburzenia depresyjne, zaburzenia afektywne dwubiegunowe, zaburzenia
psychotyczne, zaburzenia osobowości, zaburzenia jedzenia, zaburzenia nerwicowe, czy też
zaburzenia związane ze stresem.

Myśli samobójcze wiążą się z podwyższonym ryzykiem wystąpienia prób samobójczych, samookaleczeń oraz dokonania samobójstwa.

Ocena nasilenia myśli samobójczych i związanego z nimi ryzyka samobójczego stanowi jedno z najpoważniejszych i najbardziej problemowych wyzwań w pracy diagnostycznej i leczniczej psychiatrów, psychologów klinicznych i psychoterapeutów.

Postępowanie diagnostyczne wymaga wzięcia pod uwagę zarówno licznych czynników ryzyka, jak i czynników protekcyjnych w stosunku do samobójstwa, a także specyfiki zaburzeń w przebiegu, których występują myśli samobójcze.

Zaburzenia psychiczne należą do najlepiej poznanych czynników ryzyka wystąpienia myśli samobójczych. W badaniach przeprowadzonych w grupie pacjentów z chorobą afektywną dwubiegunową typu I stwierdzono, że u ok. 55% pacjentów myśli samobójcze były obecne podczas ostatniego przebytego przez nich epizodu depresyjnego. Z kolei podczas ostatniego epizodu dużej depresji jednobiegunowej myśli samobójcze występują u 76% pacjentów psychiatrycznych hospitalizowanych, u 55% pacjentów leczonych poza szpitalem przez psychiatrów oraz u 18% pacjentów leczonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Przyjmuje się, że wśród pacjentów z zaburzeniami osobowości myśli samobójcze spotykane są szczególnie często w przypadku zaburzeń osobowości typu borderline. Około 1/3 pacjentów zgłaszających się do leczenia psychoterapeutycznego z powodu zaburzeń nerwicowych, behawioralnych lub zaburzeń osobowości zgłasza występowanie myśli samobójczych w ciągu ostatnich 7 dni poprzedzających badanie kliniczne. Myśli samobójcze są silnym predyktorem, nawet jeżeli nie jednym z decydujących, przyszłej próby samobójczej.

W literaturze polskiej można znaleźć niewiele opracowań dotyczących oceny wpływu psychoterapii na redukcję myśli samobójczych u pacjentów z zaburzeniami nerwicowymi, behawioralnymi lub zaburzeniami osobowości, dlatego też, podjęcie tego tematu przez Doktoranta jest cennym i bardzo ważnym uzupełnieniem dotychczasowego stanu wiedzy.

Przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska opiera się na spójnym tematycznie zbiorze artykułów oraz Wprowadzenia, Hipotez Badawczych, Metodyki Badań, Podsumowania Wyników, Wniosków, Piśmiennictwa oraz Streszczeń w j. polskim i angielskim.

Spójny tematycznie zbiór artykułów składa się z czterech prac oryginalnych, dotyczących redukcji myśli samobójczych w toku intensywnej psychoterapii u pacjentów

z zaburzeniami nerwicowymi, behawiornymi lub zaburzeniami osobowości, opublikowanych w renomowanym, recenzowanym czasopiśmie naukowym (IF = 3,013, MNiSW 60 pkt.).

Publikacje przedstawiono w kolejności tworzącej ciąg logiczny a nie chronologiczny. W artykułach tych Doktorant jest pierwszym autorem, czyli badaczem, którego wkład w wykonanie publikowanego materiału jest dominujący. Wyważony procentowo wkład w przygotowanie poszczególnych artykułów składających się na niniejszą dysertację wyniósł odpowiednio 73%, 70%, 72%, 70%, o czym świadczą załączone oświadczenia współautorów.

Doktorant zaprojektował bardzo interesujący i nowatorski projekt naukowy, mający na celu ocenę poziomu redukcji myśli samobójczych u pacjentów poddanych psychoterapii w Oddziale Dziennym Leczenia Nerwic i Zaburzeń Behawioralnych Zakładu Psychoterapii Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie.

Część teoretyczną rozprawy Doktoranta stanowi Wprowadzenie do projektu badawczego, w którym podaje definicje myśli samobójczych, dokonuje także opisu objawów u pacjentów rozpoczynających leczenie w oddziałach psychoterapeutycznych.

W podrozdziale pt. „Hipotezy Badawcze” Doktorant stawia następujące hipotezy badawcze:

1. Czy cechy osobowości pacjentów przed rozpoczęciem intensywnego leczenia psychoterapeutycznego są istotnym czynnikiem rokowniczym wobec późniejszej poprawy w zakresie myśli samobójczych lub ich braku? - Hipoteza o istnieniu związków pomiędzy badanym u pacjentów przed podjęciem psychoterapii profilem osobowości a uzyskaną w wyniku leczenia poprawą w zakresie myśli samobójczych – ich eliminacją lub redukcją ich intensywności - lub jej brakiem.
2. Czy objawy typowe dla zaburzeń nerwicowych występujące u pacjentów przed rozpoczęciem intensywnego leczenia psychoterapeutycznego są istotnymi czynnikami rokowniczymi wobec późniejszej poprawy w zakresie myśli samobójczych lub ich braku? - Hipoteza o istnieniu związków pomiędzy badanym u pacjentów przed podjęciem psychoterapii profilem dolegliwości typowych dla zaburzeń nerwicowych a uzyskaną w wyniku leczenia poprawą w zakresie myśli samobójczych – ich eliminacją lub redukcją ich intensywności - lub jej brakiem.
3. Jakie zmiany w zakresie nasilenia cech osobowości nerwicowej u pacjentów leczonych za pomocą intensywnej psychoterapii towarzyszą poprawie w zakresie myśli samobójczych? – Hipoteza o istnieniu związków pomiędzy zmianami zachodzącymi pod wpływem leczenia w nasileniu cech osobowości nerwicowej

pacjentów a poprawą w zakresie myśli samobójczych- ich eliminacją lub redukcją ich intensywności – lub jej brakiem.

4. Jakie zmiany w zakresie nasilenia objawów typowych dla zaburzeń nerwicowych u pacjentów leczonych za pomocą intensywnej psychoterapii towarzyszą poprawie w zakresie myśli samobójczych?-Hipoteza o istnieniu związków pomiędzy zmianami zachodzącymi pod wpływem leczenia w nasileniu objawów nerwicowych a poprawą w zakresie myśli samobójczych- ich eliminacją lub redukcją ich intensywności- lub jej brakiem.

W podrozdziale zatytułowanym Metodyka Badania Doktorant dokonuje opisu grupy badanej, przebiegu badań oraz zastosowanych metod badawczych. Autor zastosował kilka interesujących narzędzi badawczych Kwestionariusz objawowy KO„O“ oraz Kwestionariusz osobowości nerwicowej KON-2006 oraz Ankieta Życiorysowa. Skale te są właściwie dobrane i w kompleksowy sposób oceniają badane parametry.

Doktorant przebadł dwukrotnie 680 osób, w tym 473 kobiety i 207 mężczyzn leczonych za pomocą intensywnej psychoterapii prowadzonej w podejściu integracyjnym z przewagą podejścia psychodynamicznego w Oddziale Dziennym Leczenia Nerwic i Zaburzeń Behawioralnych Zakładu Psychoterapii Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie w latach 2005-2013 z powodu zaburzeń nerwicowych, behawioralnych i zaburzeń osobowości. Badanie miało charakter częściowo retrospektywny, częściowo zaś prospektywny. Planowy czas terapii wynosił 12 tygodni. Pacjenci wypełniali kwestionariusze przed rozpoczęciem leczenia oraz powtórnie w ostatnim tygodniu terapii. Autor zaplanował badania typu „follow-up” co jest bardzo ważne i poprawne metodologicznie a także zdecydowanie podnosi wartość pracy i świadczy o dojrzałej postawie naukowej.

Dzięki takiej metodologii badań można przeanalizować, jak analizowane cechy zmieniały się w przedziałach czasowych- przed terapią i po 12 tygodniach intensywnych oddziaływań psychoterapeutycznych. Na podkreślenie zasługuje także duża liczba zbadanych pacjentów –dwa etapy badania ukończyło 680 osób.

W podrozdziale zatytułowanym „Podsumowanie Wyników“ Doktorant dokonuje syntetycznego opisu uzyskanych wyników z uwzględnieniem płci pacjentów, zastosowanych narzędzi badawczych, cech osobowości, poziomu redukcji myśli samobójczych.

Ostatni podrozdział zatytułowany „Wnioski“ zawiera wnioski końcowe. W oparciu o otrzymane wyniki sformuowano następujące wnioski :

1. U kobiet nasiloną Skłonność do ryzyka i Impulsywność oraz wysokie nasilenie Zaburzeń obsesyjno- kompulsyjnych , Neurastenii i Zaburzeń autonomicznego układu

krążenia wraz z napadami głodu mogą współwystępować z myślami samobójczymi o podwyższonej oporności w stosunku do leczenia psychoterapeutycznego. Wniosek ten skłania do zwrócenia szczególnej uwagi na owe podgrupy i starannego doboru stosownych wobec nich oddziaływań leczniczych.

2. Redukcja myśli samobójczych w toku psychoterapii wydaje się szczególnie skuteczna u kobiet, które przejawiały trudności w adekwatnym wyrażaniu złości oraz u mężczyzn o wyjściowo wysokim poziomie Zawiści, co potwierdza zasadność kierownia tych pacjentów do oddziału psychoterapeutycznego i koncentracji terapii na tych właśnie obszarach psychopatologii.

3. Uzyskane wyniki potwierdzają skuteczność intensywnej psychoterapii, jako metody leczenia prowadzącej do kompleksowej poprawy obejmującej zmniejszenie nasilenia objawów nerwicowych, nerwicowych zaburzeń osobowości (poziomu neurotyczności) oraz większości cech osobowości nerwicowej, jak również redukcję myśli samobójczych. Ujawnione powiązania potwierdzają hipotezę o neurotyczności w badanej populacji pacjentów, jako czynnika predysponującym do występowania myśli samobójczych. Uzyskane wyniki mogą pozwolić na trafniejszą kwalifikację pacjentów z zaburzeniami nerwicowymi, behawioralnymi lub zaburzeniami osobowości do leczenia za pomocą intensywnej psychoterapii prowadzonej w podejściu integracyjnym z przewagą podejścia psychodynamicznego. Natomiast w ramach owego leczenia na bardziej adekwatne ukierunkowanie oddziaływań psychoterapeutycznych.

Część teoretyczną kończy spis piśmiennictwa cytowanego w tej części. Bibliografia składa się z odpowiednio dobranych i prawidłowo zapisanych 34 pozycji polskich i zagranicznych, w znacznej mierze z ostatnich 5 lat.

Część empiryczną stanowi spójny tematycznie zbiór opublikowanych prac oryginalnych. Do spójnie tematycznego zbioru prac oryginalnych należą następujące artykuły:

1. Redukcja myśli samobójczych u pacjentów poddanych psychoterapii w dziennym oddziale leczenia nerwic i zaburzeń behawioralnych a występujące u nich przed rozpoczęciem hospitalizacji cechy osobowości nerwicowej.

2. Redukcja myśli samobójczych u pacjentów poddanych psychoterapii w dziennym oddziale leczenia nerwic i zaburzeń behawioralnych a zgłaszane przez nich przed rozpoczęciem hospitalizacji objawy nerwicowe.

3. Zmiany w profilu osobowości nerwicowej wiążące się z redukcją myśli samobójczych u pacjentów poddanych psychoterapii w dziennym oddziale leczenia nerwic i zaburzeń behawioralnych.

4. Zmiany w nasileniu objawów nerwicowych wiążące się z redukcją myśli samobójczych u pacjentów poddanych psychoterapii w dziennym oddziale leczenia nerwic i zaburzeń behawioralnych.

Projekt badawczy zrealizowany przez Doktoranta jest nowatorski i dotyczy w warstwie empirycznej próby oceny wpływu intensywnej psychoterapii na redukcję myśli samobójczych u pacjentów Dziennego Oddziału Leczenia Nerwic i Zaburzeń Behawioralnych Zakładu Psychoterapii Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie.

Doktorant prawidłowo zaplanował i przeprowadził swoje badania. Miały one głównie charakter eksploracyjny. Zamierzony plan analiz został przeprowadzony konsekwentnie, z wykorzystaniem różnorodnych, zaawansowanych, adekwatnych metod analizy statystycznej. Pan lek. med. Paweł Rodziński przeprowadził wnikliwe analizy i syntezy uzyskanych wyników badań. Wyniki zostały przedstawione w czytelnych tabelach.

W realizacji programu badań oraz redagowaniu tekstów naukowych Doktorant wykazał się rozeznaniem zastanej wiedzy teoretycznej oraz dojrzałością warsztatu badawczego. Badania niewątpliwie były czasochłonne, wymagały pracowitości, dokładności i rzetelności. Doktorant dokonał obszernej analizy zebranych danych, przedstawił i opisał uzyskane wyniki w sposób jasny i zrozumiały.

Rozprawa doktorska lek. med. Pawła Rodzińskiego jest nowoczesnym i oryginalnym rozwiązaniem ważnego problemu naukowego i stanowi twórczy wkład w rozwój nauki.

W podsumowaniu stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska lek. med. Pawła Rodzińskiego „Redukcja myśli samobójczych w toku intensywnej psychoterapii u pacjentów z zaburzeniami nerwicowymi, behawiornymi lub zaburzeniami osobowości”. Spełnia wszelkie wymagania stawiane rozprawom doktorskim, to jest stanowi oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego oraz dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej i umiejętności tworzenia warsztatu badawczego, dlatego mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum wniosek o dopuszczenie lek. med. Pawła Rodzińskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. Marta Makara-Studzińska
specjalista psycholog kliniczny
psychoterapeuta, supervisor psychoterapii